

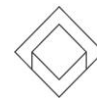
FORSIDE

PROJEKT BØRN FOR BØRN

I overgangen fra hjem til dagtilbud

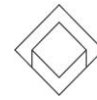

I samarbejde mellem VIA University College, Randers Kommune og Herning Kommune

Indhold

Baggrund	3
Fagpersoner og institutioner i og omkring barnets overgang fra hjem til dagtilbud	3
Aktuel viden om børns overgang fra hjem til dagtilbud.....	3
Aktuel viden om forældre- og tværprofessionelt samarbejde.....	4
Forsknings- og udviklingsprojektets to mål	5
Design og målgrupper	5
Proces og aktiviteter.....	6
Forventede resultater.....	7
Forankring, organisation og kvalitetssikring.....	7
Formidling.....	8
Risikofaktorer	8
Referencer	9

Baggrund

Projekt "BØRN FOR BØRN – i overgangen fra hjem til dagtilbud" gennemføres i et partnerskab med Herning Kommunes og Randers Kommunes forvaltninger for Sundhed og Børn og Unge (støtteerklæringer eftersendes efter aftale med Nordeafonden). Projektet gennemføres i perioden marts 2021 – september 2022.

Fagpersoner og institutioner i og omkring barnets overgang fra hjem til dagtilbud

Sundhedsplejersken er sædvanligvis den første fagperson, som en familie møder efter barnets fødsel. Sundhedsplejersken kommer i 99,5 % af alle danske hjem med et nyfødt barn, og i barnets første leveår tilbydes minimum 5 besøg til alle familier. Sundhedsplejerskens opgaver er bestemt i sundhedsloven §121-122 og omhandler bl.a. vejledning og støtte til spæd- og småbørn og deres forældre. Desuden indgår sundhedsplejersken i det tværfaglige samarbejde i både dagtilbud og skole omkring børn og deres familier. Familierne kan eks. blive tilbudt undervisning eller konsultationer efter behov.

Når barnet er 26 uger, har det jf. Dagtilbudsloven §7 krav på en plads i et dagtilbud. Loven præciserer, at:

Dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring og udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv.

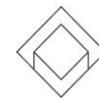
Dagtilbudsloven understreger ligeledes, i §7, stk. 5.:

Dagtilbud skal i samarbejde med forældrene sikre børn en god overgang fra hjem til dagtilbud. Dagtilbud skal endvidere i samarbejde med forældre og skole sikre børn en god sammenhængende overgang mellem dagtilbud og fra dagtilbud til fritidstilbud og skole ved at udvikle og understøtte deres grundlæggende kompetencer og lysten til at lære. (Dagtilbudsloven, LBK nr. 1326 af 09/09/2020)

20% af 0-1 årige børn og 91% af 1-2 årige blev i 2013 i Danmark indskrevet i et dagtilbud, dvs. enten i dagpleje eller vuggestue (NOSOSKO, 2014). I perioden fra 2010 – 2018 ændrer den procentvise fordeling af børn i henholdsvis dagpleje eller vuggestue sig markant. Andelen af børn i dagpleje reduceres således i perioden fra 30,8% til 17% (FOA, 2019). Et stagnerende børnetal i landdistrikter og bl.a. langs til den jyske vestkyst med en tradition for dagpleje og et stabilt børnetal i de store bysamfund, hvor vuggestue er mere populær, er en af årsagerne til denne forskydning.

Aktuel viden om børns overgang fra hjem til dagtilbud

Den tidligste barndom har de seneste år både internationalt (OECD, Starting Strong I-V) og nationalt fået stor politisk opmærksomhed. Dette synliggøres i Danmark eks. i Småbørnsalliancen, regeringsudspil som "Stærke Dagtilbud - 2017", "1000 dages programmet – en bedre start på livet - 2019", samt styrkelse af normeringen i vuggestue og børnehave i forskellige regeringers finanslov. Paradoksalt nok findes der dog kun i begrænset omfang forskningsbaseret viden om børns tidlige institutionsliv jf. en evaluering af forskning i 0-6 årige børn i Skandinavien, der konkluderer, at børn 0-1 år har det laveste forskningsfokus (6%) (Danish Clearinghouse 2018, 22-24). Den eksisterende danske forskning har fortrinsvis været rettet mod børns tilknytningsmønstre og udvikling af redskaber til tidlig opsporing af social tilbagetrækning (Smith-Jensen og Væver, 2018), vuggestuebørns trivsel, udvikling og læring (Hansen 2013, Brostrøm et al. 2016, Gitz-Johansen 2019), kulturanalyser af børn livsvilkår i vuggestuen (Kampmann og Andersen 1988, Hygum og Hygum 2020) samt inspirationsmateriale fra EVA (2015) f.eks. i forbindelse med sprogudvikling og læring.

Ud over det begrænsede forsknings- og udviklingsfokus på vuggestuebørn viser en gennemgang af national og international forskningslitteratur ligeledes, at der foreligger begrænset viden om, hvordan børn oplever overgangen fra hjem til dagtilbud. Datler, m.fl. (2015) konstaterer således:

However, it is remarkable that there has been, up until now, no intensive research, whether by the authors we quote, or by other members of those scientific communities, into transitional processes from home care to out-of-home day care. (Datler, m.fl. 2015, 27)

Ereky-Stevens m.fl., (2018) og Recchia & Dvorakova (2012, 181) identificerer også kun en lille forskningsviden om barnets relationer til andre børn i overgangen fra hjem til dagtilbud:

Despite an extensive literature on the nature of peer relationships at different developmental stages (Deater-Deckard, 2001; Hay, Payne, & Chadwick, 2004; Ishikawa, 2006), little is known about the ways in which very young peers support one another in challenging situations.

Og endelig understreger Degotardi & Pearson (2009), at børns indbyrdes relationer skal analyseres i egen ret, og at børns betydning for hinanden ikke uden videre kan opfattes som kvalitativt underordnet relationen barn/voksen:

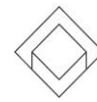
Peer relationships are more likely to occur in group-care contexts than in the home, and may serve different functions for the infant than relationships with teachers (Howes, 1997). The formation of multiple relationships raises questions about whether it is useful to assume that any one relationship has primacy over another. (148)

Relationen mellem omsorgsgiver og barn er af afgørende betydning for barnets trivsel og udvikling, men barnets relationer til andre børn har ligeledes en væsentlig rolle for barnets aktuelle og fremtidige trivsel. I dagpleje eller vuggestue kan børn sammen med børn etablere relationer, leg og andre aktiviteter på måder, som fagprofessionelle (voksne) ikke kan etablere eller overtage, og som bidrager til barnets trivsel.

Aktuel viden om forældre- og tværprofessionelt samarbejde

Samarbejdet mellem fagpersoner i og omkring danske børns overgang fra hjem til dagtilbud er i ringe omfang dokumenteret og evalueret. VIVE har for Socialstyrelsen i 2018 (Lindeberg m.fl. 2018) udarbejdet den første danske praksis- og forskningsoversigt over indsatser i dagtilbud med særlig fokus på samarbejde mellem dagtilbud og henholdsvis forældre, sundhedspleje, socialrådgivere og frivillige aktører. Ifølge denne kortlægning har kun 6 ud af 125 initiativer fokus på *støtte ved overgang mellem institutioner*. Det fremgår ikke af oversigten, hvor mange initiativer der konkret er rettet mod børns overgang fra hjem til dagtilbud (Lindeberg m.fl. 2018, 17). Forskningsoversigtens opsamling af *lovede praksis* på samarbejdet mellem fagpersoner indbyrdes og med forældre angiver imidlertid to praksiseksempler med fokus på børns overgang mellem hjem og dagpleje/vuggestue:

1. Sundhedsplejens konsulentbesøg i daginstitutioner i Herning Kommune, der består af fire årlige besøg fra sundhedsplejen i samtlige daginstitutioner i Herning Kommune. Formålet med indsatsen er sundhedsfremme og sygdomsforebyggelse blandt alle børn i daginstitutioner – men med særligt fokus på, børn og familier, der har særlige behov. Indsatsen er procesorienteret. Forældrene inddrages f.eks. ved, at de kan foreslå temaer, der skal tages op af sundhedsplejersken. Konsulentbesøgene har været implementeret siden 1. januar 2016 som en del af Herning-modellen (Lindeberg m. fl. 41).
2. "Tidlig forebyggende indsats – tidlig tilknytning til dagtilbud" implementeret i Nordfyns Kommune 2016. Initiativet består dels af *Tidlig tilknytning*, der er et tilbud til alle forældre om ugentligt besøg en time om

ugen i tre måneder op til barnets start i dagpleje eller vuggestue. Dels *Udvidet forældresamarbejde* til forældre med børn, hvor der er en bekymring om barnets udvikling, læring og trivsel, med et antal møder mellem forældre og en primær pædagog fra dagtilbuddet. (Lindeberg m.fl., 48).

De to eksempler på *lovende praksis* (Socialstyrelsen 2020) for samarbejde mellem fagprofessionelle indbyrdes samt med forældre er eksempler på, hvordan der strategisk både på kommunalt og institutionelt niveau over hele landet arbejdes med Dagtilbudslovens krav om, *at sikre børn en god overgang fra hjem til dagtilbud*. Der findes dog ikke en systematisk opsamling af de forskellige tiltag.

Både Herning Kommune og Randers Kommune har aktuelt et strategisk fokus på børns overgang, og der udvikles allerede nye samarbejdsformer og relationer mellem fagprofessionelle og forældre. Projekt BØRN FOR BØRN vil koble sig til disse strategiske initiativer for *lovende praksis* og etablere et udviklingsrum for nye tiltag.

Forsknings- og udviklingsprojektets to mål

Projekt BØRN FOR BØRN består af et undersøgelsesspor og et udviklingsspor:

- 1. Undersøgelsesspor: At undersøge børns oplevelse af overgangen fra hjem til dagtilbud samt børns betydning for hinanden i denne overgang.**

Projektet vil undersøge børns oplevelser og reaktioner på overgangen fra hjem til dagpleje eller vuggestue. Nye rammer og relationer i dagpleje eller vuggestue kan for barnet på én og samme gang være angstprovokerende og skabe nye muligheder. Ud fra barnets eget perspektiv vil projektet undersøge, hvordan barnet selv forsøger at positionere sig og skabe nye relationer til de nye børn og voksne? Hvordan håndterer barnet henholdsvis brud på betydningsfulde relationer og udvikling af nye relationer, og hvordan hjælper de andre børn det nye barn i løbet af de første 12 uger i dagplejen eller vuggestuen?

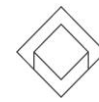
- 2. Udviklingsspor: At styrke det tværprofessionelle samarbejde mellem sundhedsplejersker, pædagoger og dagplejere før, under og efter barnets start i dagtilbud samt samarbejdet mellem de fagprofessionelle og forældrene.**

Projektet vil opsamle og udvikle "lovende praksis" for forældresamarbejde og tværprofessionelt samarbejde om barnets overgang fra hjem til dagpleje eller vuggestue. Denne viden skal indgå i et inspirationsmateriale, der dels støtter barnets status som aktør i overgangen, og dels styrker samarbejdet om barnet mellem forældre, pædagoger, dagplejere og sundhedsplejersker.

Projektet baserer sig på et børnesyn, der karakteriserer barnet som social aktør (Warming 2017, Nome 2017, Stern 2000, Thomsen 2000, Degortardi & Pearson, 2009), og hvor dets aktørstatus altid manifesterer sig i et samspil med andre børn og voksne inden for de givne fysiske, sociale og kulturelle rammer, som barnet er del af (Corsaro 2005, Varpanen 2019).

Design og målgrupper

I projektet BØRN FOR BØRN deltager 2 forskere fra VIA UC, 20 børn fra Herning og Randers Kommune, deres forældre samt sundhedsplejersker, dagplejere og pædagoger, der har relation til det enkelte barn. Projektet

følger i alt 4-5 børn i overgangen fra hjem til dagpleje og ca. 16 børn i overgangen fra hjem til vuggestue. Det forventes, at der deltager mellem 10-12 vuggestuer, ca. 4 dagplejere samt sundhedsplejen i de to kommuner.

Projektet baser sig på deltagende observation i vuggestue eller dagpleje samt forældreinterview og fokusgruppeinterview af pædagoger, dagplejere og sundhedsplejersker.

Projektet afsluttes med workshop inklusiv et fremtidsværksted, hvor deltagerne deler og udvikler viden og ideer til et styrket forældre – og tværprofessionelt samarbejde set i et barneperspektiv.

Proces og aktiviteter

Vedr. projektets undersøgelsesspor

Marts – september 2021:

- I samarbejde med Herning Kommune og Randers Kommune identificeres en gruppe forældre til et barn, der i løbet af foråret 2021 og tidligst d. 1. marts starter i vuggestue eller dagpleje. Projektet baserer sig på tilsagn fra forældre til 20 børn
- Feltobservationer: barnets første 12 uger i dagtilbud

Uge 1	Fokus på barnets første møde med dagpleje eller vuggestue, og barnets intentioner, følelser og reaktioner på skiftet fra hjem til dagtilbud.
Uge 8	Fokus på barnets intentioner, følelser og relationer med andre børn i situationer med fri leg.
Uge 12	Fokus på barnets intentioner, følelser og relationer med andre børn i frokstsituationer, dvs. voksenstrukturerede aktiviteter.

- Feltobservationerne har en varighed på 4 timer, dvs. i alt 12 timer pr. barn. Der anvendes video og et observationsskema inspireret af Howes (1983) og Hedegaard (1994).

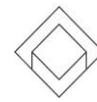
Vedr. projektets udviklingsspor

Marts – juli 2021:

- Fokusgruppeinterview med forældre om "en god overgang". Forældres forventninger og ønsker for barnets overgang fra hjem til dagtilbud mht. organisering, videndeling og samarbejde med fagpersoner. Forældreinterviewene vil også afdække børnenes forskellige familiehistorier og levevilkår, børnenes erfaringer med relationer uden for hjemmet, mm.
- Fokusgruppeinterview med sundhedsplejersker om "en god overgang", dvs. forventninger og ønsker for barnets overgang fra hjem til dagtilbud mht. organisering, videndeling og samarbejde med forældre og andre fagpersoner

Marts – september 2021:

- Fokusgruppeinterview med involverede fagprofessionelle om deres forventninger og ønsker for barnets overgang fra hjem til dagtilbud mht. organisering, videndeling og samarbejde med forældre og andre fagpersoner

Oktober - januar 2022:

- Planlægning og gennemførelse af workshop for forældre, sundhedsplejersker, dagplejere og pædagoger:
 - Fremlæggelse af fund fra feltobservationer
 - Etablering af fremtidsværksted: hvordan etableres den bedste overgang set i et barneperspektiv?

Februar – april 2022:

- Udarbejdelse af inspirationsmateriale i elektronisk og trykt form
- Udarbejdelse af undervisningsmateriale
- Fremlæggelse i netværk og på folkemøder

Maj – september 2022:

- Undervisning
- Udarbejdelse af forskningsartikel

September 2022:

- I forskellige fora afrunding og evaluering af projektets resultater og mulige næste skridt

Forventede resultater

Projektet BØRN FOR BØRN vil give forskningsbaseret viden om, hvordan et barn ca. 1 år oplever, forstår og handler i en ny social sammenhæng med nye relationer til både børn og voksne. Projektet vil ligeledes opfange "lovene praksis" for forældres og fagprofessionelles samarbejde om barnets overgang fra hjem til dagpleje eller vuggestue og etablere et fremtidsværksted, hvor der kan produceres ny lovende praksis. Projektet bidrager hermed til, at skabe mere forskningsbaseret viden om børns overgang fra hjem til dagpleje og vuggestue, samt ny lovende praksis, der kan inspirere ud over kommunegrænserne.

Når projektperioden er afsluttet er der udviklet:

- Inspirationsmateriale
- Forskningsartikel
- Planlagt og gennemført undervisningsforløb
- Projektet er præsenteret i netværk og på folkemøder

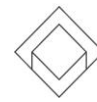
Forankring, organisation og kvalitetssikring

VIA University College er placeret i Region Midt med campus i bl.a. Herning og Randers.

Projekt BØRN FOR BØRN er forankret i forsknings- og udviklingsprogrammet "Børns trivsel i og på tværs af dagtilbud, skole og hjem", der ledes af docent Anne Marie Villumsen, ph.d., docent Anette Boye-Koch, ph.d., og lektor Mette Molbæk, ph.d. Programmets overordnede målsætning er, at medvirke til at udvikle ny viden for professionsrettede uddannelser og deres arbejdsområder. Programmet indgår i projektporteføljen for Forskningscenter for Pædagogik og Dannelse, ledet af forskningschef Andreas Rasch-Christensen, ph.d.

Projekt BØRN FOR BØRN organiseres med styregrupper i henholdsvis Randers Kommune og Herning Kommune. Hver kommune har udpeget en intern projektleder. I styregrupperne indgår der lederrepræsentanter fra dagpleje og vuggestue samt VIAs to projektdeltagere (CV'er er vedhæftet som bilag).

Projektet følger alle juridiske og etiske regler og retningslinjer i VIA og de to kommuner. Forældre skal give samtykke til deres børns og deres egen deltagelse i projektet.

Formidling

De to styregrupper vil udarbejde en formidlingsstrategi for projektets fund og resultater. Som minimum indgår følgende elementer:

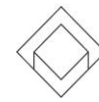
Som afslutning på projektet udarbejder VIA et inspirationsmateriale om børns overgang fra hjem til dagtilbud rettet mod forældre og fagprofessionelle. Repræsentanter for involverede sundhedsplejersker, pædagoger, dagplejere, ledere og forældre vil blive involveret i skriveprocessen. Inspirationsmaterialet udarbejdes både i elektronisk og trykt form. Materialet kan indgå de to kommuners interne kompetenceudvikling og vil blive eksponeret eks. på VIAs årlige uddannelsesdebat i Nr. Nissum og Folkemødet på Bornholm.

Projektets resultater vil endvidere indgå i VIA pædagoguddannelses specialisering i "Dagtilbudspædagogik", i moduler i VIAs uddannelse til sundhedsplejerske, samt blive udbudt af VIAs efter- og videreuddannelsesafdeling. Ambitionen er at fagprofessionelle, studerende og kursister får både teoretisk viden og praksisforankret inspiration for *den gode overgang*.

Projektets resultater formidles i netværk for sundhedsplejerskeuddannelserne i Norden, og der vil blive udarbejdet en forskningsartikel på engelsk rettet imod internationale tidsskrifter som eks. *Early Years: Journal of International Research and Development*, *International Journal of Early Years Education* eller *European Early Childhood Education Research Journal*.

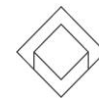
Risikofaktorer

Der er etableret aftaler med Randers Kommune og Herning Kommune om deltagelse i projektet. Begge kommuner forventer at kunne have tilsagn fra i alt 20 forældre til børn, der starter i dagpleje eller vuggestue i løbet af foråret 2021. Observationer forventes afsluttet senest september 2021, men smittetrykket for Covid 19 i Danmark kan betyde, at observationerne først kan påbegyndes i maj – juni med afslutning i oktober - november 2021. Alt i alt en mulig forsinkelse af projektets slutdato på 2- 3 måneder.

Referencer

- Andersen, Peter & Jan Kampmann (1988). *Vuggestuen - hverdag og utopi: om småbørns selvregulerede læreprocesser*. Munksgaard
- Broström, Stig, Ole Henrik Hansen, Anders Skriver Jensen & Lone Svinth. (2016). *Barnet i centrum. Pedagogik og relationer i vuggestuer og dagpleje*. København: Akademisk Forlag.
- Corsaro, William. (2005). *Sociology of Childhood*. Second edition. California: Pine Forge Press.
- Danish Clearinghouse for Educational Research (2019). Empirisk dagtilbudsforskning for 0-6-årige i de skandinaviske lande. Forskningskortlægning og - vurdering for året 2017. Aarhus: Aarhus Universitet.
- Datler Wilfried, Nina Hover-Reisner & Margit Datler (2015). Toddlers' relationships to peers in the processes of separation: from the discussion of observational accounts to the development of theory. *Infant Observation*.
- Degotardi, Sheila. (2013). "I think, I can: Acknowledging and Supporting Agency During Infant-Educator Play." In *Varied Perspectives of play and learning: Theory and Research on Early Years' Education*, edited by Ole Fredrik Lillemyr, Sue Dockett, and Bob Perry, 75-90. Charlotte: Information Age Publishing.
- Degotardi, Sheila & Emma Pearson (2009). Relationship Theory in the Nursery: attachment and beyond. *Contemporary Issues in Early Childhood*, Vol 10, 2, 2009
- Ereky-Stevens, Katharina, Antonia Fundera, Tamara Katschniga, Lars-Erik Malmberg, Wilfried Datler (2018). Relationship building between toddlers and new caregivers in out-of-home childcare: Attachment security and caregiver sensitivity, *Early Childhood Research Quarterly* 42 270–279.
- EVA (2015): <https://www.eva.dk/dagtilbud-boern/erfaringer-inspiration-paedagogiske-arbejde-vuggestuen>
- FOA (2019). *Udviklingstendenser dagpleje og daginstitutioner 2019 5-6.000 flere pladser om året fra 2020*. <file:///C:/Users/EH/Downloads/Udviklingstendenser2019%20pdf.pdf>.
- Gitz-Johansen, Thomas (2019). *Vuggestueliv: Omsorg, følelser og relationer*. Samfundslitteratur.
- Hansen, Ole H. (2013). *Stemmer I fællesskabet*. Aarhus Universitet, Institut for Uddannelse og Pædagogik.
- Hedegaard, Mariane (1994). *Beskrivelse af småbørn*. Aarhus Universitetsforlag.
- Howes, Carollee (1983). Patterns of Friendship. *Child Development*, Aug. 1983, Vol. 54, No. 4 (Aug., 1983), pp. 1041-1053.
- Howes Carollee, Claire E. Hamilton & Catherine C. Matheson (1994). Children's Relationships with Peers: Differential Associations with Aspects of the Teacher-Child Relationship. *Child Development*, Feb. 1994, Vol. 65, No. 1, pp. 253-263.
- Hygum, Erik & Catalina Ulrich Hygum (2020). "Hvad laver I her?" Vuggestuebørns perspektiver på forskere – metode og etik. In: Koch, Anette B. Koch (red.): *Hvad synes børnene?* Akademisk Forlag
- Lindeberg Nanna H., Lasse H. Flarup, Martin W. Strandby og Kira S. Larsen (2018). *Målrettede sociale indsatser i dagtilbud – Kortlægning af litteratur og forskning samt kommunale erfaringer med praksis for samarbejde*. VIVE.

Nome, Dag Ø (2017). De yngste barnas nonverbale sosiale handlingsrepertoar. Ph.d. – afhandling. Universitetet i Agder Fakultet for humaniora og pedagogikk.

NOSOSKO (2014). Social tryghed i de nordiske lande

OECD (2017). Starting Strong V: Transitions for Early Childhood Education and Care to Primary Education, OECD publishing, Paris.

Recchia, Susan L. & Kamila Dvorakova (2012). How Three Young Toddlers Transition From an Infant to a Toddler Child Care Classroom: Exploring the Influence of Peer Relationships, teacher Expectations, and Changing Social Contexts. *Early Education and Development*, 23: 181-201.

Smith-Nielsen, Johanne, Nicole Lønfeldt, Antoine Guedeney & Mette Skovgaard Væver (2018). Implementation of the Alarm Distress Baby Scale as a universal screening instrument in primary care: Feasibility, acceptability, and predictors of professionals' adherence to guidelines. *International Journal of Nursing Studies* 79.

Socialstyrelsen (2020). <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/socialstyrelsens-viden/redskaber-til-styring-og-udvikling/lovene-praksis-1/elementer-i-lovene-praksis>.

Stern, Daniel (2000). Spædbarnets interpersonelle verden. Hans Reitzels Forlag.

Thompson, R. A. (2000). The legacy of early attachments. *Child Development* 71, no. 1: 145–52.

Varpanen, Jan (2019). "What Is Children's Agency? A Review of Conceptualizations Used in Early Childhood Education Research". *Educational Research Review* 28, November 2019: 1-10. doi.org/10.1016/j.edurev.2019.100288.

VIVE: Om dagtilbud. www.vive.dk/da/temaer/dagtilbud/

Warming, Hanne (2019). "Børneperspektiv – en populær flydende betegnelse." *Nordisk Tidsskrift for pedagogikk og kritikk*. Volum 5, 2019: 62-76.